

RIDDERKERK

Plan Extra inzet ter voorkoming van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

Ridderkerk, 18 mei 2021

1 Inhoudsopgave

1	Inhoudsopgave	1
1	Inleiding	2
2	Actualiteiten	3
3	Cijfers	4
3.1	Minima	4
3.2	Schuldhelpverlening	4
4	Schuldhelpverlening	5
4.1	Vroegsignalering	5
4.2	Schuldsanering	5
4.3	Opkopen schulden voor jongeren	7
4.4	Nederlandse Schuldhelpproute	8
4.5	Capaciteit	9
5	Participatiewet	9
5.1	Wat staat ons te wachten in 2021	9
5.2	Kostendelersnorm	10
5.3	Wettelijke zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar	10
5.4	Inzet Bijzondere bijstand	10
6	Tot slot	11
	Bijlage 1 schuldhelpverlening aan jongeren	
	Bijlage 2 Maatwerk casus kostendelersnorm	
	Bijlage 3 Cijfers Zorgpolis minima	

1 Inleiding

Voor u ligt het 'Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021'. Aanleiding voor het opstellen van dit plan is de extra inzet die we gaan inzetten om te voorkomen dat inwoners ten gevolge van de coronacrisis in armoede of schuldhulpverlening terechtkomen. Extra inzet betekent extra beleidsimpulsen en daarmee niet in de plaats van. Het kan ook tijdelijk extra inzet betekenen in het geval significant meer inwoners een beroep doen op schuldhulpverlening. Dit plan sluit aan bij het door de gemeenteraad vastgestelde Minimabeleid en Plan schuldhulpverlening gemeente Ridderkerk 2020 – 2024 alsmede Nota Integraal Beleid Sociaal Domein.

De volgende onderwerpen komen ook specifiek terug:

1. Vroegsignalering;
2. De inzet van saneringskredieten;
3. Opkopen schulden van jongeren;
4. Nederlandse Schuldhulproute;
5. Het soepeler omgaan met de zoektermijn van vier weken voor jongeren bij het aanvragen van een uitkering;
6. De mogelijkheden die zijn toegestaan ten aanzien van de kostendelersnorm en hoe deze lokaal benut kunnen worden;
7. Inzet Bijzondere bijstand.

Allereerst gaan we in op de actualiteiten, gevolgd door cijfers over de minima-aanvragen alsmede schuldhulpverlening, waarna we ingaan op bovengenoemde onderwerpen.

2 Actualiteiten

In augustus 2020 heeft het CBS het rapport 'Schuldenproblematiek in beeld' gepubliceerd. Dit rapport heeft betrekking op de periode 2015-2018. Hoewel door de gevolgen van het Corona-virus het e.e.a. achterhaald is, geeft het wel een goed inzicht over de schuldenproblematiek. Landelijk en ook in gemeente Ridderkerk. In gemeente Ridderkerk heeft 7,2% problematische schulden tegenover 8,3% landelijk en daarmee zit gemeente Ridderkerk onder het landelijk gemiddelde. Zogenaamde risicogroepen hebben een hogere kans om in de schulden terecht te komen. In Ridderkerk behoren minder inwoners tot deze risicogroepen, namelijk 2,1% (RK) tegenover 2,7% (NL). Risicokenmerken zijn type huishouden, inkomensbron (bijvoorbeeld inkomen uit eigen onderneming), vermogen, verdachte van een strafzaak, type woning, van werk naar werkloosheidsuitkering en scheiding. Het rapport concludeert dat er een duidelijke samenhang is tussen het hebben van problematische schulden en zich in een zwakkere economische positie bevinden. Het rapport laat zien dat inwoners vaak laagopgeleid zijn, een laag inkomen hebben < € 20.000 en weinig tot geen vermogen.¹

Voorgaand beeld wordt ook bevestigd in het eindverslag werkgroep sociale impact coronacrisis. Daarin staat de volgende uiteenzetting voor betreft drie groepen van inwoners met financiële kwetsbaarheid:

1. Inwoners die al in armoede leven. Deze inwoners krijgen te maken met een verdere verslechtering ten gevolge van stijging van kosten, denk aan huur, boodschappen, zorgverzekering etc.
Deze inwoners hebben we gedeeltelijk in beeld. De inwoners die een uitkering hebben / in een schuldentraject zitten hebben we in beeld. Inwoners die behoren tot de overige minima behoren ook tot deze doelgroep, de werkende armen vallen hieronder. De AVG maakt dat wij niet actief met deze inwoners zomaar contact kunnen opnemen / kunnen voorlichten etc.
2. Inwoners die door de crisis in de financiële problemen zijn geraakt. Denk hierbij aan de inwoners die een beroep hebben moeten doen op de TOZO-regeling / ook aan inwoners die nog niet kunnen profiteren van de versoepeling van de maatregelen, waaronder kunst en cultuursector (musici, theatergezelschappen etc).
Deze inwoners hebben een TOZO-regeling aangevraagd. Kanttekening die hierbij gemaakt moet worden is dat niet iedereen recht heeft op de TOZO-regeling. Een andere kanttekening die gemaakt moet worden, is dat de kans bestaat dat indien inwoners onrechtmatig de TOZO-regeling hebben ontvangen, schulden hebben gemaakt.
3. Inwoners die nu nog geen probleem hebben, maar dat wel gaan krijgen.
Dit is de meest lastige doelgroep om te kwantificeren / kwalificeren.²

In juli 2020 heeft de NVVK, de branchevereniging, een brief naar het college en de gemeenteraad verstuurd waarin wordt geschetst dat zij een toename in de betalingsachterstanden alsmede curatieve schuldhulpverlening verwachten van 30%. Dit doen zij op basis van een onderzoek dat is uitgevoerd door Deloitte i.s.m. Schuldenlab NL.³ Het rapport laat de financiële gevolgen voor Nederland zien, met daarin een krimp van de economie, toename van werkloosheid, WW-uitkeringen, faillissementen etc. De detailhandel, horeca en cultuur worden het hardst getroffen. De kwetsbare groepen in deze zijn de flexwerkers, jongeren en laagopgeleiden. Het risico op schulden neemt toe, doordat de inkomsten van huishoudens dalen.⁴

¹ CBS het rapport 'Schuldenproblematiek in beeld' 2020.

² Eindverslag werkgroep sociale impact coronacrisis 2020.

³ Brief van 16 juli 2020 aan college en raadsleden van de NVVK 'oproep middelen vrij te maken voor financiële hulpverlening.

⁴ Analyse Deloitte COVID-19 en schuldenproblematiek in Nederland.

3 Cijfers

3.1 Minima

Voor de cijfers minima, zie de Armoedemonitor 2019. Er is nog geen overzicht van 2020.

3.2 Schuldhulpverlening

Vroegsignalering

Meldingen	2020	2019	2018
Door woningcorporatie	12	27	32
Door energieleverancier	253	520	286
Door waterleverancier	16	21	3
Door zorgverzekeraar	106	165	60
Totaal	387	733	381

Hoewel we vanuit 2018 naar 2019 toe een stijging zien in het aantal meldingen, zien we in 2020 juist tegen de verwachting in, een daling. Ridderkerk is hier niet uniek in. Een mogelijke verklaring hiervoor kan zijn dat inwoners juist nu hun vaste lasten betalen. Ook dat inwoners minder mogelijkheden om geld uit te geven door de corona-maatregelen, kan een oorzaak zijn.

Curatieve schuldhulpverlening 2020

Gemeente	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Nieuwe aanmeldingen	12	18	10	7	10	13	8	11	8	15	11	9
PLANgroep	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12
Gemiddeld aantal lopende dossiers	292	290	285	284	280	278	276	271	265	262	260	256
Schuldbemiddeling	6	7	7	6	4	4	3	5	9	3	7	1
Nieuwe dossiers	10	8	2	6	12	7	5	2	4	8	7	5
Gesloten dossiers	8	10	1	7	8	9	7	7	10	11	10	10
Crisisinterventie	2	3	3	1	0	0	0	0	1	0	1	1
Doorverwijzing WSNP	1	0	2	0	1	0	1	1	2	2	5	1

Ook hier zien we tegen de verwachting in, een daling ten opzichte van 2019. Ook dit is in lijn met de landelijke trend.

We gaan er om die reden vanuit dat de inwoners zich op een later moment wel zullen melden. Naar verwachting zullen vanaf 2021 meer inwoners zich melden voor schuldhulpverlening. Indien zich dat voortdoet, zullen we een aantal jaren te maken met een stijging. Dit omdat de schuldhulpverleningstrajecten minimaal drie jaren in beslag nemen.

4 Schuldhulpverlening

4.1 Vroegsignalering

Normaliter neemt het 3 tot 5 jaar in beslag voordat inwoners zich melden voor schuldhulpverlening. Om die reden is het van belang om te acteren op de eerste signalen dat een inwoner zich in financiële problemen bevindt. Voor de gemeente betreft dat het acteren op betalingsachterstanden. In een vroeg stadium wijzen we de inwoner op onze dienstverlening en daarmee erger voorkomen.

Per 1 januari 2021 is het acteren op betalingsachterstanden een verplichting vanuit de gewijzigde wetgeving. We verwachten ten gevolge van deze wetswijziging, alsmede de financiële gevolgen ten gevolge van het coronavirus een stijging in het aantal betalingsachterstanden. De NVVK gaat uit van een stijging van 30%.

Om vorenstaande gaan we inzetten op de vroegsignalering. We gaan aansluiten op een systeem dat ons in staat stelt om te matchen, te prioriteren en te registreren. Door het matchen zien we op huishoudniveau welke betalingsachterstanden er zijn en dat stelt ons in staat om te prioriteren. Dit omdat we niet actief kunnen acteren op alle betalingsachterstanden gezien de grote aantallen. Op een aantal gaan we actief acteren: we gaan letterlijk naar de inwoner toe en bieden onze dienstverlening aan. De overige huishoudens waar we niet letterlijk naar toe gaan, schrijven we aan. Om dit te realiseren, sluiten we aan bij het landelijk convenanten vroegsignalering schuldhulpverlening die op 10 november 2020 op landelijk niveau zijn ondertekend.

Partners zoals de energie- en waterleveranciers, zorgverzekeraars en woningcorporaties sluiten hier op aan. Met de signaalpartners stemmen we af of dit tot een aanvraag schuldhulpverlening leidt.

Het betreft een meer efficiënte aanpak in samenwerking met onze partners in een vroeg stadium. We bereiken de inwoner vroegtijdig en het draagt bij aan een meer inzicht over de bestaande problematiek. Tevens voldoen we hiermee aan de gewijzigde wet- en regelgeving.

4.2 Schuldsanering

In onze curatieve minnelijke schuldhulpverlening, bieden we enkel schuldbemiddeling aan. We breiden dit uit met de mogelijkheden van schuldsanering in samenwerking met PLANgroep. Voor het verstrekken van de kredieten kunnen we gebruik maken van de kredietbank Nederland, dit omdat gemeente Ridderkerk niet beschikt over een gemeentelijke kredietbank.

Gemiddeld gezien hebben inwoners te maken met 15 schuldeisers. In geval van schuldbemiddeling blijft de inwoner te maken hebben met die 15 schuldeisers voor in ieder geval drie jaren. Dit levert de inwoner stress op. In geval van schuldsanering wordt er net zoals bij het schuldbemiddeling een akkoord bereikt over het af te lossen bedrag door de schuldenaar tegen finale kwijting. Echter, dat af te lossen bedrag wordt dan middels een lening van kredietbank ter beschikking gesteld. Met die lening worden de schuldeisers betaald en heeft de inwoner nog maar 1 schuldeiser. Schuldsanering is bedoeld voor diegene die een stabiel inkomen heeft.

Het inregelen van schuldsanering bereidt ons eventueel voor op collectief schuldregelen alsmede schuldenknooppunt. Het Schuldenknooppunt is een centrale digitale voorziening voor gestandaardiseerd berichtenverkeer tussen schuldhulpverleners en schuldeisers. Er zijn minder handmatige handelingen nodig. Dit maakt schuldregelen sneller en efficiënter en er is minder ruimte

Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

voor fouten.

Waarborgfonds

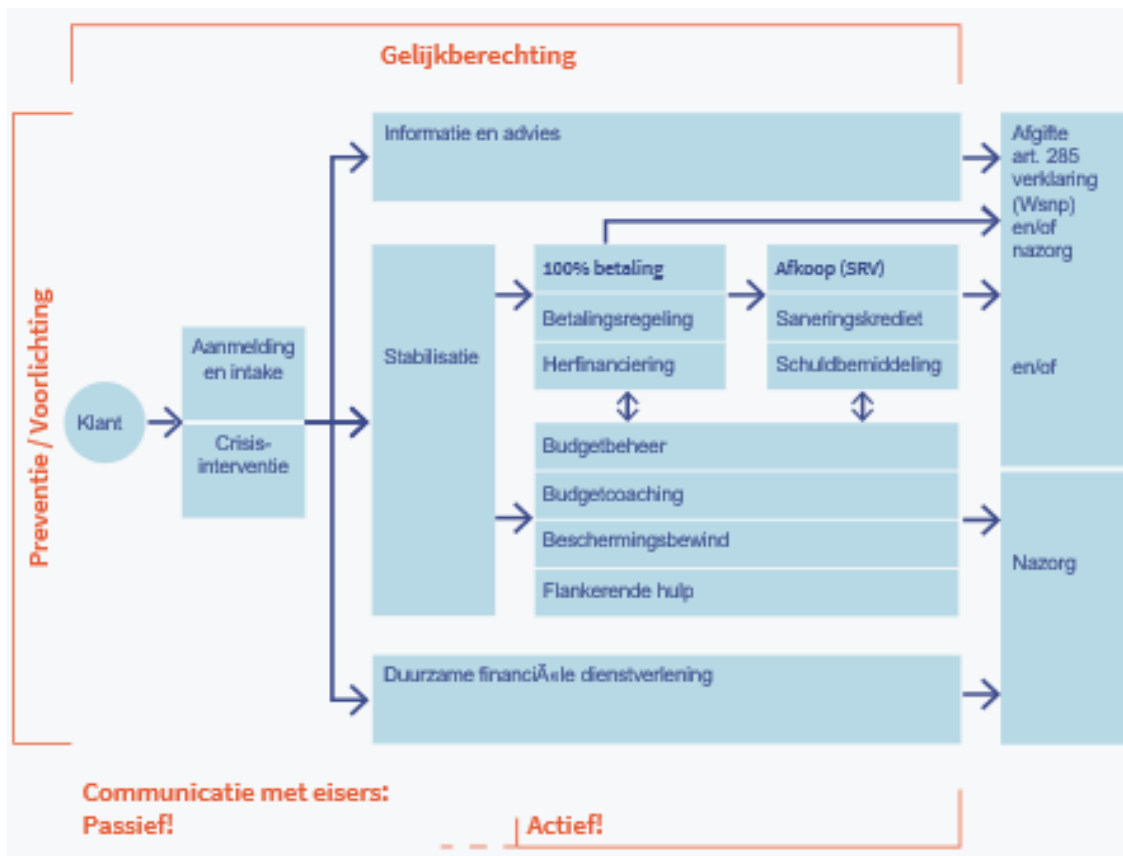
Het waarborgfonds wordt landelijk nog nader uitgewerkt en de staatssecretaris belooft een brede inzet van het fonds. Het doel van het waarborgfonds is de financiële risico's af te dekken van het niet (meer) kunnen aflossen van saneringskredieten door de schuldenaar. Een saneringskrediet bedraagt gemiddeld € 2.500,00 (de rest wordt vaak kwijtgescholden) en ongeveer 97% van de saneringskredieten wordt doorgaans afgelost. Het waarborgfonds kan o.a. ingezet worden voor diegenen die niet in staat is het krediet af te lossen. De verwachting is dat medio 2021 het waarborgfonds landelijk wordt ingesteld.^{5 6} Gemeenten kunnen hieruit geen middelen 'reserveren'.

Collectief schuldregelen / schuldenknooppunt

Schuldenaren hebben vaak meerdere, 10 tot 20, schuldeisers. Veelal zijn de schuldeisers van inwoners overeenkomstig, denk hierbij aan leveranciers van energie, water, zorgverzekeraars etc. Nu wordt er namens iedere schuldenaar, de schuldeiser aangeschreven. Dit betekent ontzettend veel berichtenverkeer tussen de gemeente en schuldeisers over het te bereiken akkoord. Dat kost veel tijd en collectief schuldregelen en schuldenknooppunt kunnen een tijdsbesparing opleveren van een derde van het 120-dagen model. Doordat vooraf afspraken worden gemaakt met schuldeisers, kan men sneller tot een akkoord komen. Dit laatste voorkomt uitval van inwoners in de voorbereidende fase van het komen tot een akkoord. Het is mogelijk om collectief schuldregelen alsmede schuldenknooppunt in te regelen nadat schuldsanering is ingeregeld; schuldsanering is namelijk randvoorwaardelijk daarvoor.

⁵ NVVK Factsheet Saneringskredieten & Sociale Kredietbanken Nederland.

⁶ Antwoorden Kamervragen van 4-12-2020 met referentie 2020-0000153430 met onderwerp Reactie SO Intensivering armoede- en schuldenaanpak en stand van zaken diverse moties.

* weergave volgens de NVVK.

4.3 Opkopen schulden voor jongeren

Ridderkerk heeft ongeveer 5.000 jongeren tussen de 18 en 27 jaar. Volgens de berekening van het Jongeren Perspectief Fonds zijn er ongeveer 550 jongeren die te maken hebben met problematische schulden. Een groot deel van die jongeren volgen een opleiding, een groot deel van die jongeren heeft ook te maken met psychische klachten. Daarnaast heeft een deel van die jongeren te maken met crimineel gedrag, LVB problematiek en/of dak- en thuisloosheid.

De aanpak bestaat uit 3 pijlers:

1. Het aanpakken van de financiële problematiek via schuldsanering voor grotere schulden en opkopen in geval van kleine schulden.
2. Bieden van financiële begeleiding;
3. Bieden van begeleiding op overige leefgebieden waar problemen bestaan.

De jongere wordt begeleid op het gebied van financiën met als doel schulden in de toekomst te voorkomen. De jongere staat onder budgetbeheer. Daarnaast wordt de jongere begeleid op andere leefgebieden. De jongere wordt begeleid bij het vinden van een andere woning / werk of opleiding als daar problemen bestaan. Hiervoor wordt de jongere begeleid door een maatschappelijke instantie. Met bestaande partners gaan we hierover in gesprek.

De jongere lost op een alternatieve wijze zijn schuldenlast af. Dit omdat het de jongere vaak aan afloscapaciteit ontbreekt. De jongere lost de schuld af door bijvoorbeeld te starten met een opleiding of via het vervullen van een maatschappelijke stage. De jongere kiest zelf zijn stageplek uit. De kosten van sanering / rente komen volledig voor rekening van de gemeente. De begeleiding en

Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

maatschappelijke stage zijn verplicht en voorwaardelijk voor de hulp aan de jongere.

We kunnen starten nadat de schuldsanering is ingeregeld, alsmede we afspraken gemaakt hebben met onze partners voor begeleiding. Daarvoor moeten we goed in beeld hebben op welke wijze we de jongere willen begeleiden en wat we willen aanbieden.⁷

In bijlage 1 ziet u de berekening voor de opbrengsten en kosten voor maximaal 10 jaar. Na 10 jaar kunnen we geen betrouwbare berekening meer maken, eigenlijk lig 10 jaar al te ver in de toekomst. Uitgegaan is van 2 jaar, om die reden ziet u na 3 jaar geen kosten meer. Indien we dit langer dan 2 jaar aanbieden, lopen de kosten door. De kosten bestaan voornamelijk uit personeelskosten, in veel mindere mate bestaan de kosten uit saneringskosten.

We zien ook na drie jaar de opbrengsten. Het betekent in het begin vooral een flinke investering dat zich pas later terugverdient. Dit doordat het bieden van hulp kan betekenen dat de jongere niet in een problematische schuldsituatie of bijstandspositie terecht komt. Het betekent een mogelijke besparing op de dienstverlening. Ook levert het andere partners een besparing, waarvan de zorgverzekeraar de grootste is.

4.4 Nederlandse Schuldhulproute

De Nederlandse Schuldhulproute beoogt een route te schetsen aan de inwoner die financiële problemen ervaart. Het betreft een afzonderlijke samenwerking van partijen met de stichting Geldfit.

De inwoner wordt via de website van Geldfit kort een vragenlijst voorgelegd waarna een inschatting wordt gemaakt van de problematiek. Er wordt o.a. gevraagd of de inwoner betalingsachterstanden heeft, alsmede hoeveel maanden, of de inwoner een overzicht heeft over zijn / haar financiële situatie en de problematiek. Afhankelijk van de uitkomst zijn er vier afslagen van de weg:

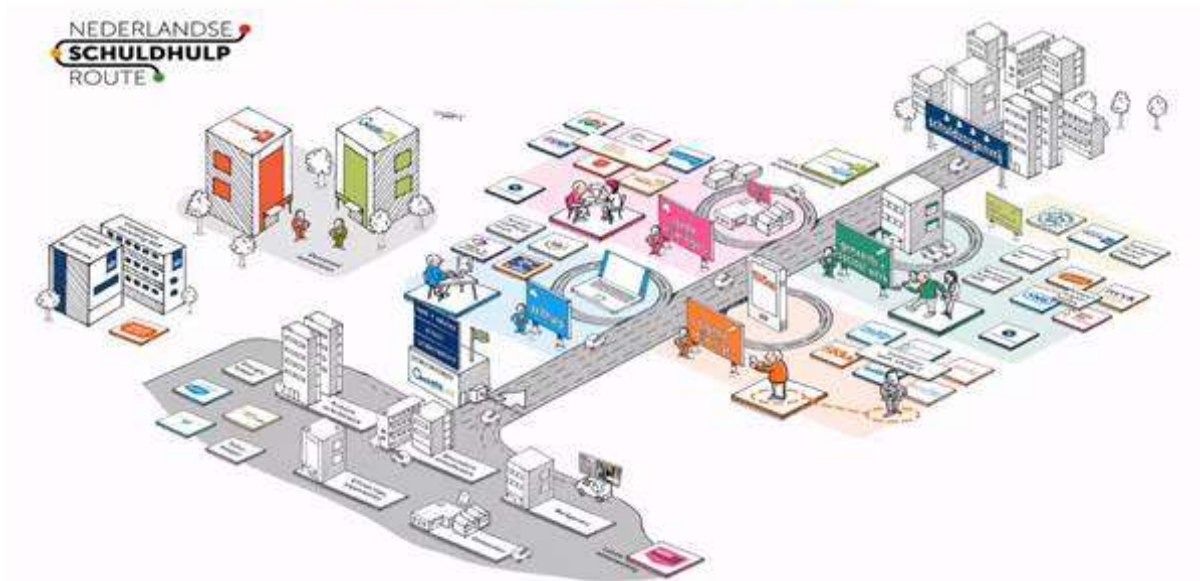
- Afslag 1: inwoners met geen tot lichte geldzorgen krijgen suggesties voor zelfhulp met tips en tools zoals bijvoorbeeld relevante websites zoals het NIBUD of het aangaan van een betalingsregeling met bank of verzekering;
- Afslag 2: deze afslag is gericht op inwoners met beginnende problemen die met een beetje hulp weer verder kunnen. De inwoner wordt doorgeleid naar digitale vrijwilligers zoals de apps Fikks en Buddy;
- Afslag 3: als inwoners er zelf niet uitkomen, worden ze in contact gebracht met een lokale vrijwilliger zoals de SchuldHulpMaatjes. Deze afslag is gericht op inwoners waarbij inmiddels sprake is van schulden en die bij het oplossen daarvan hulp nodig hebben;
- Afslag 4: inwoners met grote schuldzorgen worden direct naar het juiste loket geleid en in geval van problematische situatie naar de gemeente.

De website Nederlandse schuldhulproute van Geldfit wordt zodanig ingericht dat de inwoner wordt doorgeleid naar de gemeente / lokale partner. Inwoners hebben ook de mogelijkheid direct antwoord te krijgen op hun vragen via WhatsApp en een chatfunctie.⁸

⁷ Zie Raadsinformatiebrief met kenmerk 160412 van 10 juli 2020 over dit onderwerp.

⁸ Zie Raadsinformatiebrief met kenmerk 232628 van 15 januari 2021 over dit onderwerp.

Hoe dan? De Nederlandse Schuldhulproute

4.5 Capaciteit

Om dit plan uit te voeren, is extra capaciteit een vereiste en daarmee extra middelen.

Opkopen schulden jongeren

Het Jongerenperspectieffonds heeft een berekening gemaakt van de extra capaciteit, zie p. 15. Benodigd is € 240.000 voor 2,5 jaren voor de inhuur van een projectleider (0,5 fte), trajectbegeleider extern (0,6 fte schaal 9) alsmede inzet schuldhulpverlening (0,4 fte schaal 9). De kosten zijn voor de duur van de pilot. De kosten voor de projectleider, de trajectbegeleider en de schuldhulpverlener zijn om die reden voorsnog incidenteel. Daarnaast hebben we overige kosten waaronder saneringskosten. In de huidige programmabegroting zijn deze middelen niet beschikbaar. Voorwaarde voor het uitvoeren van het plan, is dat de middelen en daarmee capaciteit beschikbaar worden gesteld. De pilot gaat uit van 20 jongeren over 2 jaar en er zal een evaluatie plaatsvinden.

5 Participatiewet

5.1 Wat staat ons te wachten in 2021

De voorspelling dat er een recessie zal komen in 2021 (CPB), betekent dat de werkloosheid en dus ook het beroep op de minimaregelingen zal toenemen. Deze groepen 'nieuwe armen' zullen bestaan uit (nog werkzame) zzp'ers, ondernemers die failliet zijn gegaan en baanverlizers. Deze laatste groep omvat in eerste instantie vooral flexwerkers die – ondanks de loonkostentegemoetkoming voor hun werkgever (in het kader van de NOW) – zijn ontslagen of van wie het contract niet is verlengd. Later zullen daar wellicht ook mensen bij komen die een vast dienstverband hadden, maar hun baan hebben verloren. Dit is een relatief kansrijke groep; het gaat immers om mensen met actuele werkervaring. Het is vooral belangrijk om ervoor te zorgen dat zij geen langdurig armen gaan worden. Uit onderzoek is gebleken dat de kans op uitstroom al na één armoedejaar sterk afneemt, van 60% naar 20%. Deze groep krijgt te maken met een inkomensteruggang waardoor er al snel problemen komen met het betalen van de vaste lasten, dit zijn de zogenaamde 'aanpassingsschulden'. Voor dit probleem is er een nieuwe tijdelijke regeling bedacht, de wet TONK

Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

(Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten). Deze wet zal in de loop van 2021 ingaan en zal worden uitgevoerd vanuit de bijzondere bijstand.

5.2 Kostendelersnorm

Bij de start van de Participatiewet (Pw), 1 januari 2015, is in artikel 22a Pw de kostendelersnorm geïntroduceerd. Bij de kostendelersnorm telt het aantal huisgenoten vanaf 21 jaar mee voor de hoogte van de bijstandsuitkering. Hoe meer volwassen personen er in huis wonen, hoe lager de uitkering. De wetgever gaat er vanuit dat de vaste lasten met elkaar gedeeld worden waardoor de uitkering lager kan worden vastgesteld. Als er wordt samengewoond met een echtgenoot/partner, studenten die een opleiding volgen die recht kan geven op studiefinanciering of tegemoetkoming studiekosten of met iemand waarmee een commerciële relatie is, is er geen sprake van de kostendelersnorm. Voor mantelzorgers maakt de wetgever geen uitzondering.

Maatwerk

Jurisprudentie over het toepassen van de kostendelersnorm laat zien dat er in de Participatiewet nauwelijks ruimte is tot maatwerk. Voor individualisering op grond van artikel 18 lid 1 Participatiewet is vereist dat de norm te laag is om in de algemeen noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien. Hierbij moet niet uit het oog worden verloren dat de wetgever er met de invoering van de kostendelersnorm bewust voor heeft gekozen om rekening te houden met de voordelen van het delen van de kosten binnen één huishouden en daarmee het stapelen van uitkeringen achter de voordeur te beperken. In wat voor situaties er aanleiding is voor individualisering is niet bekend en is niet voorgekomen in de jurisprudentie tot nog toe. Het toepassen van maatwerk is individueel en kan daarmee niet worden gekaderd tot een overzichtelijke handreiking voor de uitvoering. Een mooi voorbeeld van Stimulansz (omgekeerde toets) is als bijlage bijgevoegd. In het kader van 'corona' zijn er wellicht andere situaties denkbaar waarbij er kan worden afgeweken van de kostendelersnorm.

We gaan onderzoeken of en in welke situatie maatwerk mogelijk is en hier handvatten voor opstellen.

5.3 Wettelijke zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar

In verband met de coronacrisis krijgen gemeenten de ruimte om in de periode 1 maart 2020 tot 1 juli 2021 af te wijken van regels rond de verplichte zoektermijn van vier weken. Daardoor kunnen gemeenten individueel maatwerk toepassen bij het hanteren van de 4 weken zoektermijn en daarmee financiële problemen bij jongeren die plotseling zonder werk en inkomsten komen te zitten als gevolg van de coronacrisis voorkomen. Deze bevoegdheid krijgen gemeenten omdat gedurende de zoektermijn geen bijstand en ook geen voorschot kan worden toegekend. Door het plotseling wegvallen van inkomen kan er financiële problematiek ontstaan, terwijl ander werk of scholing lang niet overal voor handen is door de pandemie met betrekking tot het coronavirus. In Ridderkerk wordt hiervan gebruik gemaakt.

5.4 Inzet Bijzondere bijstand

De aanvragen bijzondere bijstand zijn in 2020 stabiel gebleven. Het is de vraag wat er gaat gebeuren in 2021. Ook op dit vlak wordt verwacht dat het gebruik van de regeling zal toenemen in 2021.

Zorgkosten

De bijzondere bijstand bevat ook de regeling vergoeding 'wettelijk eigen risico zorgverzekering'. Daarnaast heeft de gemeente een aanbod via de zorgpolis minima waarbij de inkomensgrens op 130% van de bijstandsnorm ligt. Medische kosten komen soms plotseling en onverwacht.

Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

Zonder goede aanvullende verzekering zijn deze kosten te hoog voor een laag inkomen, er is geen buffer voor deze kosten. Ook het wettelijk eigen risico van jaarlijks € 385,- kan voor financiële problemen zorgen. De Zorgtoeslag is bedoeld voor deze kosten maar wordt soms niet voor dit doel gebruikt. Het aanbod van de gemeente vergoedt veel zorgkosten via de aanvullende verzekering en biedt ook een mogelijkheid waarbij het wettelijk eigen risico wordt voorgeschoten. Hier hangt wel een prijskaartje aan, ook al vergoedt de gemeente een deel van de premie. In 2020 is het aantal deelnemers van de zorgpolis minima gedaald, vanaf dit jaar geven zorgverzekeraars geen collectiviteitskorting meer i.v.m. wetgeving op dit onderdeel. De kosten worden voor de klant hierdoor hoger. Minima kiezen soms een goedkopere zorgverzekering waarbij veel kosten niet of minder worden vergoed. De bijzondere bijstand mag deze kosten niet opvangen omdat er een voorliggende voorziening is passend en toereikend is. In praktijk is dit niet het geval. Als gemeente kunnen we hier buitenwettelijk beleid op maken en bepaalde kosten wel vergoeden, de kosten zijn hierbij voor rekening van de gemeente. Hier is nu geen apart beleid opgemaakt, wel is er maatwerk mogelijk in individuele noodzakelijke situaties.

Preventie

In 2021 gaan we inzetten op het voorkomen van betalingsachterstanden op dit onderdeel, dit is onderdeel van de vroegsignalering. Als de premie niet wordt betaald, eindigt de aanvullende verzekering met alle gevolgen die hierbij horen. Nog meer zorgmijding; er is geen vergoeding voor tandartskosten, bril, gehoorapparaat, fysiotherapie etc. De doelstelling voor dit beleidsonderdeel wordt hierdoor niet behaald. Zorg wordt vermeden, de gezondheid verslechtert, problemen in het gezin nemen toe en de arbeidskansen zijn minder. Zie in de bijlage enkele cijfers op dit onderdeel. Hier is ook te zien dat de gemeente ruimhartig bijdraagt aan de zorgkosten t.o.v. de landelijke cijfers.

Financieel is er zonder verhoging van het budget geen ruimte is voor extra regelingen binnen de bijzondere bijstand. In de decembercirculaire 2020 is vanaf 2020 tot en met 2022 tijdelijk extra budget beschikbaar gesteld voor bijzondere bijstand. Aangezien het budget 2020 pas aan het eind van het jaar bekend is geworden, is er geen besteding voor kunnen geven en vloeit dit bedrag terug in de algemene middelen (€ 11.285). En omdat het een tijdelijk budget is kan de besteding ook alleen maar tijdelijk worden ingezet. Het bedrag voor 2021 kan worden ingezet voor de verwachte toename van aanvragen bijzondere bijstand. Zie in het financiële hoofdstuk van dit plan de extra bijdrage voor 2021.

Daarnaast is er aangekondigd dat er een nieuwe regeling zal komen binnen de bijzondere bijstand. Dit is de regeling TONK (Tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten), bedoeld voor mensen die onvoorzienbaar, onvermijdelijk te maken krijgen met een lager inkomen en daardoor de vaste lasten niet kunnen betalen.

6 Tot slot

Wat gaan we nu concreet doen? Op het gebied van schuldhulpverlening zetten we in op vroegsignalering en de curatieve schuldhulpverlening. Via bredere en meer communicatie willen we de inwoner bereiken en de weg wijzen.

In 2021 gaan we starten met de gewijzigde aanpak vroegsignalering. Door meer inzicht te krijgen in de omvang van de problematiek en te prioriteren, kunnen we de inwoner eerder helpen. Ook gaan we de Nederlandse Schuldhulproute implementeren. We gaan evalueren, dit om te bepalen of we de aanpak voortzetten. Naast schuldbemiddeling, gaan we schuldsanering aanbieden. Vorenstaande

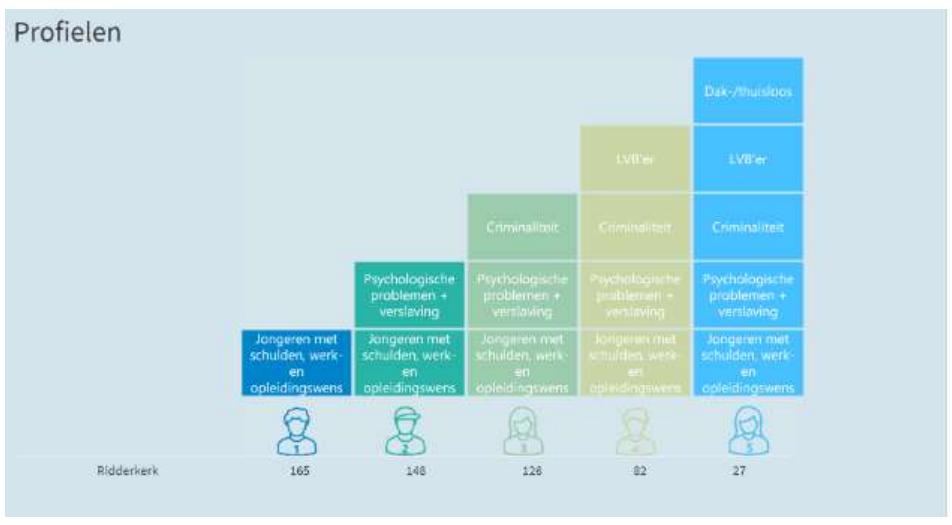
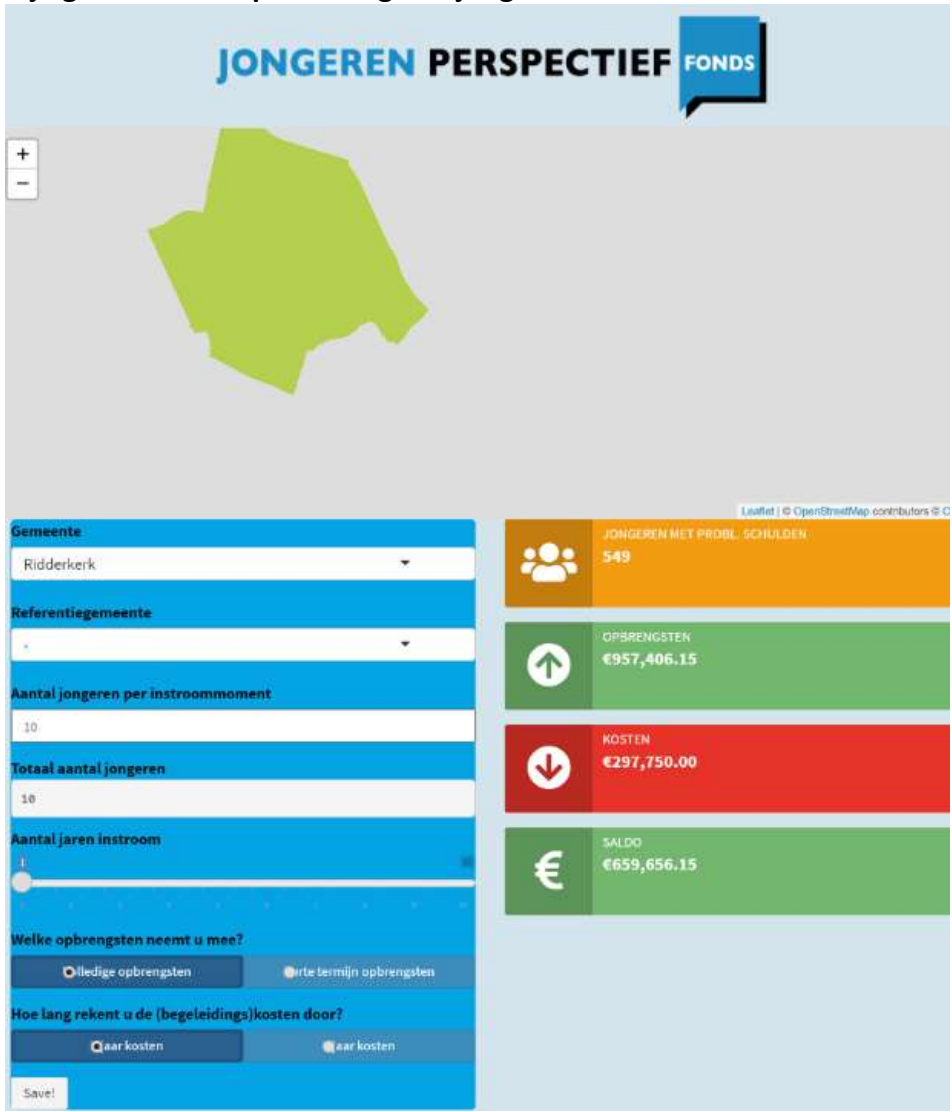
Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

verbeteringen zorgen er ook voor dat we ons beter voorbereiden op een eventuele toestroom aan hulpvragers ten gevolge van de corona. Na het implementeren van schuldsanering, kunnen we schuldenknooppunt en collectief schuldregelen gaan implementeren. De verwachting is dat medio 2021 schuldenknooppunt zodanig ontwikkeld is. In 2022 gaan we starten met de implementatie en uitvoering van opkopen schulden voor jongeren.

Op het gebied van de minimaregelingen zorgen we ook dat we voorbereid zijn op een toestroom aan hulpvragers. Ook op het gebied van de minimaregelingen, zetten we ons in op communicatie en het bereiken van inwoners. We zetten ons in op het voorkomen van betalingsachterstanden zorgpolis minima. Ook gaan we onderzoeken of en in welke situatie maatwerk v.w.b. de kostendelersnorm mogelijk is en gaan hier handvatten voor opstellen.

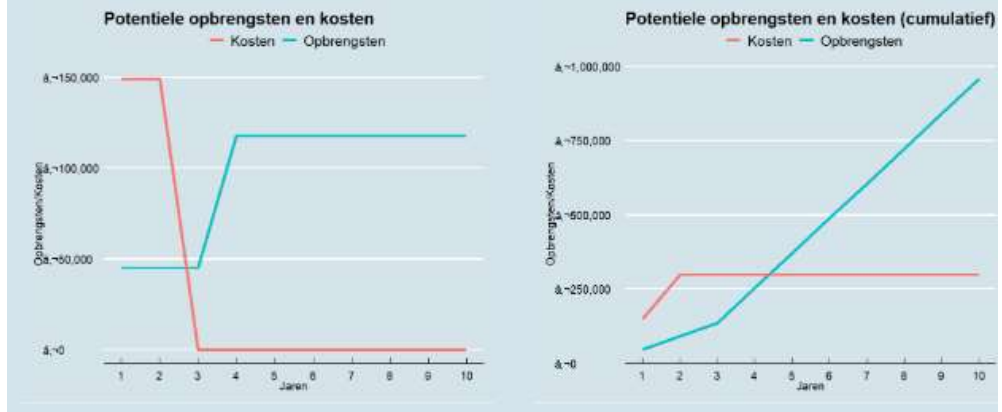
Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

Bijlage 1 schuldhulpverlening aan jongeren

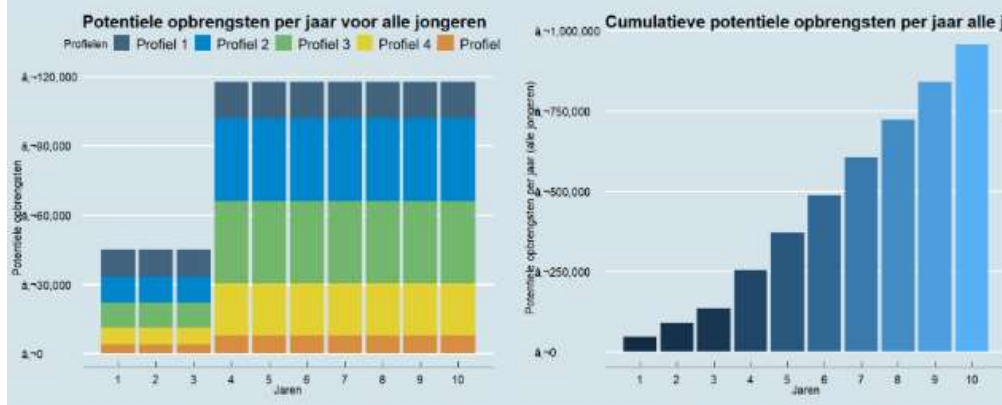

Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

Het saldo van de potentiële opbrengsten - kosten

Potentiele opbrengsten

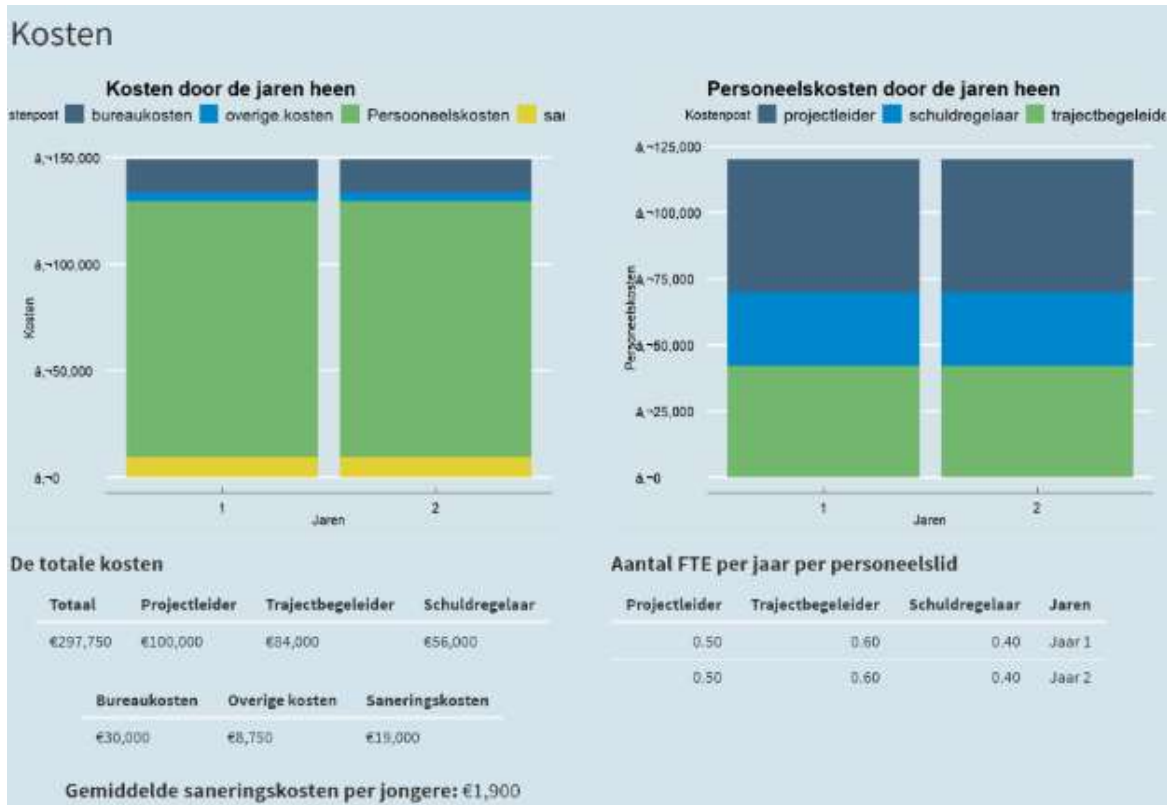
Landing opbrengsten	Opbrengst per jaar alle jongeren	Na 10 jaar	Procentueel
Zorgverzekeraar	€58,800	€411,600	43%
Gemeente	€59,912	€282,881	29.5%
Jongeren	€32,887	€230,209	24%
Crediteuren	€8,157	€24,472	2.6%
Werkgevers	€2,748	€8,245	0.9%

Termijn	Gemiddelde opbrengst per jongere per jaar	Gemiddelde opbrengst over de jaren per jongere
Kort (treedt op eerste 3 jaar)	€4,503	€13,510
Lang (treedt op laatste 4 t/m 10 jaar)	€11,747	€82,231

Korte termijn opbrengst (3 jaar)	Opbrengst per jaar alle jongeren	Na 3 jaar	Landing opbrengsten
Besparing op ww en p-wet uitkering door voorkomen kwijtrafen van baan	€1,156	€3,469	Gemeente
Voorkomen kosten inzet reguliere SHV	€6,715	€20,145	Gemeente
Voorkomen kosten stagevergoeding	€2,748	€8,245	Werkgevers
Baten bij crediteuren door saneren schuld	€8,157	€24,472	Crediteuren
Besparing op instroom p-wet uitkering door voorkomen schooluitval	€13,655	€40,964	Gemeente
Besparing op p-wet uitkering door eerdere uitstroom naar werk	€7,484	€22,453	Gemeente
Voorkomen kosten dakloosheid	€5,116	€15,348	Gemeente

Lange termijn opbrengst (4 - 10 jaar)	Opbrengst per jaar alle jongeren	Na 4 - 10 jaar	Landing opbrengsten
Escalatie van psychische problematiek wordt voorkomen	€33,600	€235,200	Zorgverzekeraar
Escalatie van verslavingsproblematiek wordt voorkomen	€25,200	€176,400	Zorgverzekeraar
Escalatie van criminaliteit wordt voorkomen	€9,546	€66,822	Gemeente
Opbouw nieuwe schulden wordt voorkomen	€16,240	€113,680	Gemeente
Jongeren vinden een beter betaalde baan met meer doorgroei mogelijkheden	€25,040	€175,280	Jongeren
Jongeren vinden een baan die bij ze past	€7,847	€54,929	Jongeren

Plan extra inzet voorkomen van problematische schulden gemeente Ridderkerk 2021

Bijlage 2 Maatwerk casus kostendelersnorm

BIJSTAND ALS GOUDEN KOOI

stimulansz.nl/bijstand-als-gouden-kooi-deel-1

Geweldig natuurlijk dat de staatssecretaris enthousiast is over onze onorthodoxe manier van kijken naar wet- en regelgeving via de omgekeerde toets! Maar is dit nu een eufemisme voor 'u vraagt, wij draaien'? Zeker niet! Soms kan het doel van de wet juist gehaald worden door geen bijstand toe te kennen.

De bankhangjongere

Wesley is 21 geworden en is weer bij zijn moeder in huis komen wonen. Omdat ze de woning samen delen, wordt de uitkering van zijn moeder verlaagd naar 50% van de gehuwdennorm. De achterliggende gedachte is dat Wesley kan bijdragen aan de vaste lasten. Maar Wesley is niet zo van het bijdragen, hij is meer een 'bank-hang-jongere'. Hij betaalt niets en hij doet niets. Moeder zit met haar handen in het haar. Ze kan niet rondkomen van haar verlaagde uitkering als Wesley niet bijdraagt en baalt er van dat hij alleen maar op de bank hangt.

De psycholoog van Wesley neemt contact op met de gemeente. Ze maakt zich zorgen over Wesley en is bang dat hij in het geheel niet meer in beweging te krijgen is als hij een uitkering krijgt. Waar zou hij zich dan nog druk over maken? Werken is dan niet nodig. De bijstand dreigt een gouden kooi te worden. Ze vraagt de gemeente om Wesley géén uitkering te geven. De verwachting is dat Wesley dan toch wel in beweging komt om werk te zoeken.

Hoe lossen we dit op?

Moeder kan de vaste lasten niet betalen en Wesley komt niet meer van de bank. Op de oude werkwijze zouden moeder en Wesley beiden 50% van de gehuwdennorm krijgen. Wesley wordt strak aan de arbeids- verplichtingen gehouden en afgestemd als hij niet of niet voldoende meewerkt.

Het effect

Het effect dat we willen bereiken is dat Wesley actief wordt en naar school gaat of gaat werken. Bovendien willen we dat zijn moeder kan rondkomen van haar uitkering.

Grondwaarde

De Participatiewet wil de zelfredzaamheid bevorderen en het bestaansminimum waarborgen. Er ligt een advies van de psycholoog van Wesley waaruit blijkt dat ze juist vreest dat zijn zelfredzaamheid volledig tenietgaat als hij een uitkering krijgt. Het verstrekken van bijstand zou de grondwaarde dus juist tenietdoen voor Wesley! Voor het bestaansminimum hoeft niet zo gevreesd te worden. Zijn moeder betaalt de vaste lasten en zijn eten.

Ethische aspecten

Op de lange termijn is dit een onhoudbare situatie. Als Wesley zijn volwassenheid in de uitkering begint, dan is het veel moeilijker om daar straks weer uit te komen. Bovendien zet dit veel druk op zijn moeder en op de relatie met zijn moeder.

Randvoorwaarden

Een oplossing kan zijn om de uitkering te individualiseren. Wesley heeft weinig nodig en zijn zelfredzaamheid komt in gevaar. De uitkering kan op grond van artikel 18, eerste lid PW veel lager worden vastgesteld, bijvoorbeeld op de zak- en kleedgeldnorm. Zo kan hij voorzien in de

basisbehoefte en heeft hij een goede motivatie om te gaan werken. Hij krijgt zo dus minder dan waar hij op het eerste gezicht recht op heeft. Dit is geen besluit om lichtvaardig te nemen, maar op basis van een goed onderbouwd advies van zijn behandelend psycholoog in combinatie met de grondwaarde van de Participatiewet die juist gebaat is bij het verlagen van de uitkering is dit mijns inziens toch houdbaar. Voorwaarde is wel dat gevolgd wordt hoe het met Wesley gaat en dat hij de nodige ondersteuning krijgt om de arbeidsmarkt succesvol te betreden.

De bankhangjongere vervolg, deel 2

Het doel van het blog was om te laten zien dat 'de omgekeerde toets' niet betekent dat iedereen altijd meer krijgt dan waar hij volgens de letter van de wet recht op heeft. In sommige gevallen is het nodig om minder te verstrekken om iemand in beweging te krijgen. De gemeente neemt namelijk niet het probleem over, maar helpt de burger om het op te lossen (en nee, dat betekent absoluut niet hetzelfde als 'zoek het zelf maar uit'). Overigens is het écht waar dat de hulpverlener van deze jongen met de gemeente heeft gebeld met het verzoek om géén bijstand te verstrekken.

Radeloze moeder

De bankhangjongere Wesley uit mijn blog had ook een moeder. En daar ging jullie sympathie naar uit. Want waar moet moeder de huur nu van betalen? Haar uitkering is op grond van de kostendelersnorm slechts 50% van de gehuwdennorm en haar bankhangzoon betaalt helemaal niets aan de vaste lasten. Ik heb de moeder uit dit verhaal tekortgedaan door niets over haar te zeggen.

Twee oplossingen voor moeder:

1. Verhogen bijstand

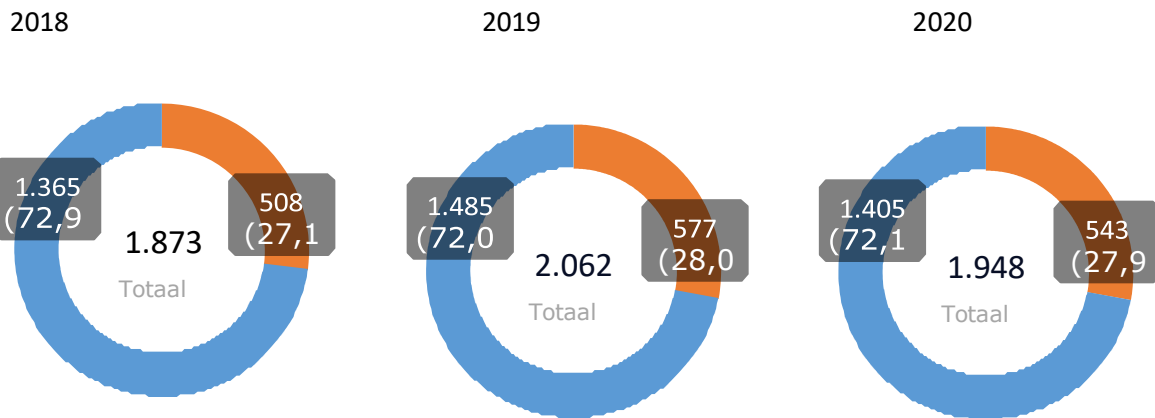
De eerste mogelijkheid is het individualiseren van haar uitkering op grond van artikel 18, eerste lid PW. Haar uitkering kan verhoogd worden naar 70%, op de grond dat ze de woonlasten in de praktijk absoluut niet kan delen. Als de uitkering van Wesley is verlaagd, dan is dat goed verdedigbaar. Normaal is het een zaak tussen medebewoners onderling hoe ze de vaste lasten verdelen, maar omdat Wesley te weinig inkomen heeft om bij te kunnen dragen, is deze oplossing goed te motiveren.

2. Verplicht doorbetalen vaste lasten van Wesley. Er is nog een andere oplossing. Wesley krijgt wel 50% van de gehuwdennorm, conform de kostendelersnorm. In plaats van dit hele bedrag aan hem uit te betalen, wordt een deel overgemaakt aan de verhuurder of de leverancier van gas, water en licht. Er moet dan wel aannemelijk gemaakt worden dat Wesley niet in staat is om op een verantwoorde manier zijn geld te besteden.

Nu is maatwerk toegepast voor de zoon én voor zijn moeder. In samenhang zoals het hoort.

Bijlage 3 Cijfers Zorgpolis minima

Deelnemers zorgpolis minima in Ridderkerk ● 18- ● 18+

Figuur 6: 'Voordeel per deelnemer (bijdrage gemeente en korting verzekeraar, 18+)'

Onderstaand figuur bevat een overzicht van het financiële voordeel dat deelnemers aan de gemeentepolis hebben. Gemeenten geven een bijdrage in de premie voor de aanvullende verzekering. Dit gebeurt enerzijds omdat de verzekering dekkingen bevat waarvoor minima voorheen een beroep konden doen op bijzondere bijstand en anderzijds om de premie voor minima te verlagen. Ook is in dit figuur de verleende korting door de verzekeraar weergegeven. Bij de bedragen gaat het om de gemiddelde korting, gewogen naar het aantal deelnemers per aanvullend pakket van de gemeentepolis gezamenlijk.

Gemeente

Landelijk

